

ئه‌نفال و قه‌ل و جاش! ... مه‌حموود حاجی عومەر

هه‌ر که‌سێک ئه‌و تاینه‌ ب‌خوینێته‌وه‌ ره‌نگه‌ تێرامان ب‌کات! داخۆ چ په‌یوه‌ندییه‌ک له‌نیوان ئه‌وسێ ناوه‌دا هه‌یه‌؟! مانگی مارتی ئه‌و ساڵه‌ واتا 1988 که‌ به‌سالی ئه‌نفال که‌ ناسراوه‌، ئیمه‌ هه‌یزیک بووین له‌شه‌ره‌کانی شاخی زه‌رده‌.. ئه‌و ده‌مه‌ قورسای هه‌یزه‌کانی تیپی 51 گه‌رمیان و تیپی 53 شیروانه‌ وه‌ک باقی تری هه‌یزه‌کانی یه‌کیته‌یی، له‌شه‌رگه‌کانی سه‌رکرده‌یه‌تی بوون..

له‌و سه‌روو به‌نده‌دا له‌ قه‌ره‌داخیش پ‌ژیمی به‌عس به‌ هه‌موو جو‌ره‌ چه‌کو هه‌یزیک خۆی ده‌ستی به‌کیو مالی ناوچه‌که‌ کردبوو، به‌ئه‌نفال کردنی دو‌لی قه‌ره‌داخه‌وه‌ سه‌رگه‌رم بوو!

پاراستنی شاخی زه‌رده‌ که‌ کلیلی ناوچه‌که‌ بوو به‌ هه‌ردوو دیوی قه‌ره‌داخ و گه‌رمیاندا. به‌تیپی 59 هه‌مرین و که‌رتی ریک‌خستنی که‌لارو پاشماوه‌ی ئه‌و پ‌یشمه‌رگانه‌ی تیپی 53 شیروانه‌ سپ‌ردرابوو که‌له‌ناوچه‌که‌دا ما‌بوونه‌وه‌. چه‌ند پ‌وژ ده‌بوو شه‌ر به‌گه‌رمی له‌ شاخی

زه‌رده‌و گولان درێژه‌ی هه‌بوو. ده‌قه‌ره‌که‌ ببوو به‌ به‌ره‌یه‌کی سه‌ختی شه‌ر. به‌ به‌رده‌وامی پ‌ژیم له‌سه‌ربازگه‌کانی ده‌ربه‌ندیخان و بان مه‌یدانه‌وه‌ به‌ توپی قورس و دوورهاوێژ و جو‌ره‌کانی راجیمه‌ شاخی زه‌رده‌و ده‌ورو به‌ری ده‌کولاند!

له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا هه‌یزی پ‌یشمه‌رگه‌ ده‌ستی باشی له‌ دوژمن ئه‌وه‌شاند.

پ‌وژانه‌ چه‌ند ده‌بابه‌و تانکیکیش ده‌هاتنه‌ ته‌ختاییکی لای گوندی به‌رکه‌ل وه‌هر له‌ به‌یانی تا وه‌کو ئیواره‌ سه‌نگه‌ره‌کانی ئیمه‌یان ده‌کوتا. شه‌هید هادی برای شه‌هید شاهۆ، که‌ ئه‌و ده‌مه‌ هه‌یشتا نه‌بوو بوو به‌ پ‌یشمه‌رگه‌ش! ئیوارانیکیان وتی (تانک ئه‌لغام) ی‌ک و یه‌کدوو پ‌یشمه‌رگه‌م له‌ گه‌ل بنیرن من هه‌رئێستا عیلاجی ئه‌و ده‌بابانه‌ ئه‌که‌م. شه‌هید هادی ب‌ی وینه‌ بوو له‌ جوامیری و می‌رخاسی. سالانی رابردوو تر پ‌ژیمی به‌عس له‌ سه‌ر شه‌هید شاهۆ خۆی ودایکی و سه‌رجه‌م خه‌زانه‌که‌یانی له‌ جنوبي عیراق زیندانی کردبوون. شه‌هید هادی دوو جار له‌ زینداند، جارێک له‌ پ‌وژی جه‌ژنه‌و جارێکی تر له‌ پ‌وژی نه‌ورۆزدا بۆ چاوشکاندنێ به‌عسییه‌کان له‌ ساڵی 1980 له‌ زیندان به‌ده‌رزی و ده‌زوو به‌ته‌واوی ده‌می خۆی دووریبووه‌وه‌! ئه‌م سالانه‌ی دوایشه‌ یه‌کیک بووله‌ پ‌یشمه‌رگه‌ پارتیزانیه‌کانی پاش ئه‌نفال په‌تلی گه‌رمیان تا راپه‌رین. له‌ راپه‌رینیش ب‌ی ئه‌وه‌ی به‌ دیداری منداله‌کانی شادبێته‌وه‌ خۆی و دوو برای و کوپه‌ خالیکی له‌ رزگار کردنی شاری خانه‌قین دا شه‌هید بوون. شه‌هید شاهۆی براگه‌وره‌شیان به‌ سالیکی دوا ئه‌وان به‌ کاره‌ساتیک شه‌هید بوو! زۆر به‌داخه‌وه‌.

به‌هه‌رحال، هه‌ر ئیواره‌ی ئه‌و پ‌وژه‌ شه‌هیده‌ادی ئه‌لغامه‌که‌ی دایه‌ بن ده‌ستی وه‌اوێ له‌گه‌ل دوو پ‌یشمه‌رگه‌ خۆی گه‌یاند هه‌ر شوینی ده‌بابه‌کان و شه‌وه‌که‌ی ئه‌لغامه‌که‌ی بۆ دانانه‌وه‌و گه‌رایه‌وه‌. وتی خه‌متان نه‌بێ وام داناوه‌ گه‌ر دوانی پ‌یوه‌ نه‌بێ یه‌کیان هه‌ر تیک ده‌شکینی!. بۆ به‌یانییه‌که‌ی کاتر می‌ر 8 به‌یانی هه‌ر له‌گه‌ل جو‌له‌کردنی ده‌بابه‌کاندا، ئه‌لغامه‌که‌ به‌یه‌کیک له‌ ده‌بابه‌کاندا ته‌قییه‌وه‌و بورجی یه‌ک له‌ ده‌بابه‌کانی له‌ لاشه‌ی ده‌بابه‌که‌ جیاکرده‌وه‌و فری دوا تیکوپیک شکاندو گ‌ریش له‌ موده‌ره‌عه‌! یه‌کی ته‌نیشتی به‌ریبوو..

www.kurdistan.net

10-2006 23:51-5 به کاتی ناوهندی ئه وروپا

به راستی ئه و چالاکیه کاریگهری زۆر باشی هه بوو. ده بابه کان چی تر نه یانده و پرا پێشپهوی بکه ن. ده کرێ بلیم دوزمن له گرتنی شاخی زهرده بئ ئه مه ل بوون. بۆیه بیریان له که لینیکی تر، یا خود خالی لاواز تری ئیمه کردبووه.

ئه وه بوو له رۆژه کانی کۆتایی مانگی 3 دا دواي ئه وهی هه یزه کانی دوزمن له گوندی پونگه له وه به ده لیلی جاش توانیان بگه نه چوارمیلان و سه ر به رزاییه کانی چوارمیلان که وتن، که ئه وئ بۆ ئیمه شکست و که لینی یکی گه و ره و ترسناک بوو. ئیتر مانه وه له شاخی زهرده مانایه کی نه ما!!

له قۆلی سه نگا ویشه وه دوزمن توانی پێشپهوی بکات. چونکه ناوچه که چۆل بوو له پێشمه رگه!. بۆیه له نیوه شه وی 2ی نیسان دا به بریاریک سه رجه م هه یزه کانی ئیمه له شاخی زهرده کشاینه وه بۆ چرچه قلا و زهرده لیکاو و ده و روو به ری. بۆ به یانیه که ی هه ر له گه ل چیشته نگاو، جگه له تۆپیارانی به رده وام به فرۆکه ی گه و ره و جهنگی دوزمن ناوچه که ی بیژا. له هه مان کات و پێش نیوه پۆی هه مان رۆژ جاش و سه رباز له چوارمیلانه وه بۆ گوندی گۆلمکه وه و له ویشه وه بۆ چرچه قلا و زهرده لیکاو له پێشپه ویدا بوون. ئیمه ته نه اچه ند پێشمه رگه یه کی که م بووین که کاک برایمه سوور فه رمانده مان بوو له هه رده و تاویره که ی خواری زهرده لیکاو خۆمان بۆ لیدانیان ئاماده کرد تا لیمان نزیک بوونه، ئه گه رچی کۆپته ر لیی تیکداین، چوونکه به فه ده ر ژماره ی خۆمان کۆپته ر به ئاسمانه وه بوو! به لام ده ستیکی باشمان له و هه یزه زۆره ی دوزمن وه شانده و به دواي خۆیاندا شکانه وه بۆ گۆلمکه وه و بناری چوارمیلان. چه ند لاشه یه کیشیان به جئ هیشت، یه ک له وانه ئامرسریه یه کی جاشی ناسراوی خه لکی ناوچه که بوو! ئه وه ی شیوا ی باسه دوزمن تا نزیکه ی یه ک هه فه ته ش نه یده و پرا بچینه سه ر زهرده. گومانی هه بوو که پێشمه رگه چۆلی کردبیت! هه ر به کۆپته ر به سه ر ییدا ده سو رایه وه و جار جار کویرانه لوته ی زهرده ی قه سف ده کرد.. بۆ ئیواره که ی ئیمه ش شو ر بووینه وه بۆ گونده کانی (تم تمه و به کربایه ف وشێخ ته ویل) چونکه ده مانزانی ده میکه رژی م له شیخ ته ویل به داخه! به گه یشتنی ئیمه به گوندی تم تمه، ئه و هه یزه شمان که چه ند مانگیک بوو چوو بوون بۆ حه مله ی سه رکر دایه تی گه رانه وه و شه و یه کمان گرتنه وه و به سه ر ناوچه که دا دابه ش بووین.

باشم له بیره شه وه که ی مانگه شه و بوو، جار به جار په له هه و به ری له رۆشنایی مانگه شه وه که ش ده گرت و ده رپه و بییه وه. به و شه وه کۆپته ر ده سو رایه وه. براده ریک وتی براده ران ئه مه نیشانه ی سه ره تای شکست و نه گبه تییه کی گه و ره یه، چوار رۆژ پێش ئیستا کۆپته ر به رۆژی ش نه یده و پرا خۆی له م گوزه ره بدات که چی به م شه وه که م باکانه ئه سو رپه ته وه!!!!

تیپه کانی 55ی قه ره داخ و 17ی زمانکۆش که سنوره کانیا ن (دۆلی قه ره داخ) بوو داگیر کرا بوو، ئه وانیش هاتنه دیوی گه رمیا ن. بۆیه زیاتر شیخ (ته ویل و بۆیسانه) ئیتر له و رۆژه وه به تیپی 55ی قه ره داخ سپێردرا، که ئه و ده مه شه هید مه لا ئه حمه د که لاری فه رمانده ی تیپه که یان بوو. ئه وه بوو رۆژانی دواتر گه و ره ترین داستانیان له شیخ ته ویل تۆمار کرد.

چه ند رۆژیکی که می مابوو شه ر به ته واوی له قۆلایی گه رمیا ن وله هه رچوارلا وه په ره بسینی، ئیمه که هه یزیکی که می ش بووین رۆژی 5ی نیسان له بۆیسانه وه بۆ قۆلایی گه رمیا ن دابه زین وشه وی 6/7 گه یشتینه گوندی ته یمانه، نیوه پۆی هه مان رۆژ له ناخواردندا بووین ئاگاداریان کردینه وه که رژی م له که لاره وه به جاده ی ناحیه ی تیله کۆدا به هه یزیکی زۆرو زه وه ندی سه ربازی و له به رزاییه کانی مله ی که واچه رموو توران، به خه سته ی که وتوته تۆپیارانی ناوچه که. له گۆبان و سه یید خه لیله کانیشه وه به ده م تۆپیارانه وه روو له کانی چایله و دوومیلان له جو له دا بوون و کۆپته ریش به ئاسمانی ناوچه که دا ئه سو رپه نه وه.

به م هه واله ئیمه ش ده سته بجئ به تراکتۆر (فریاد ره س و مۆنیکای ئه و زه مانه ی شو رپش) به ده م ده نگو باسه که وه چووین. پاش نیوه پۆکه ی له به رزاییه کانی سه روی (ئاوایی حاجی قازی) رووبه رووی هه یزیکی

www.kurdistan.net.org

5-10-2006 23:51 به کاتی ناوهندی ئه وروپا

دوژمن بووینه وه که پیکهاتبوون له تانکو ده بابه و سه یاره و هیزی پیادهی جاش و سه رباز له پیشیانیه وه بوون. به دابه زینی هیزه کهی دوژمن بو ناو دبییه که ئیمه که ژماره شمان کهم بوو لیمان دان و بهرگه ی نیو سه عات شه ربان نه گرتو کشانه وه.

له قوڵی ئه و لاشه وه مه فره زه یه ک له پیشمه رگه کانی هه ردوو که رتی 5 که رتی 6 شه ش، تیپی 53 شیروانه به سه ر په رشتی شه هیدی نهمر لاله مارف فه رمانده ی که رتی 6، به هاوپییه تی مه فره زه یه کی حیزی شیوعی، له ده وروبه ری گوندی (زه ردی لاله همه) رووبه رووی هیزی دوژمن بوو بوونه وه و تا ئیواره ی ئه و روژه شه ر به رده وام بوو. هیزه کهی دوژمنیان شکاندبوو.

یه کهم روژی شه ری ئه نفال ویه کهم شه هیدی ئه و روژه له و سنووره دا به شه هید بوونی پیشمه رگه ی زور ئازاو چاونه ترس (به کری شیخ سدیق) فه رمانده ی مه فره زه له که رتی 5ی زه نگاباد تیپی 53ی شیروانه، ده ستی پیکرد!

ئیمه دوای شه ره کهی ئاوی حاجی قازی شه وه کهی گه راینه وه گوندی زه رین و بو به یانیه کهی واتاروژی 8ی نیسان، پیش خوره لاتن شه هیدی فه رمانده شه هید همه ره ش که ئه و همه فه رمانده ی تیپی 53ی شیروانه بوو، هاته لمان و (ئار بی جی) یه کو چه ند گولله یه کی بو هینانین و هه ندئ رینمایی کردین و هه ر ئه ویش له دوا گوژانکارییه کان و نیازی دوژمن ئاگاداری کردینه وه. وه هه ر له ویشدا پیی راگه یان دین ئه م هیرشانه ی رژییم زور له وه گه وره تره که ئیمه ته وه قعمان ده کرد! چونکه هیرشه که همه لایه نه یه و جگ 0هگ له م دوو قوڵی لای ئیوه، له قوڵه کانی (چوارملان بو شیخ ته ویل، باوه نوور بو زه نگه که، سه رقه لاه کفری بو هو مه رمل، دووز بو ناو داوده، قادر که ره م بو بناری گل و ناوزه نگه نه، سه نگاو بو بناری ئازداخ) ده ستی پیکردوو وه شه ر به رده وامه. بویه ده بی زور ده ست به ته قه مه نییه وه بگرن. هه روه ها وتی وا پیویست ده کات به په له سه ر له قوڵی لای هو مه رمل بده م، هه ول ئه دده م سه ردانتان بکه مه وه. شه هید همه ره ش ئه و قسانه ی بو کردین و رویشت.

به هاتنی کاک همه ره ش بو لای ئیمه خه لکی گونده که زور ووره یان به رز بووه له به رمه ژنیک وتی... (مادام کا همه ره ش هات بو ئیره ئیتر ئیمه ترسمان نیه. هه ر ئیستا ئه چم پاقله تان بوئه چنم بو چیشتی نیوه رو) .. شه هید همه ره ش پیاویک بوو کهم وینه له ئازایه تی، پشوو دریز و به سه لیه له کاری پیشمه رگانه، کادریکی سیاسی و سه ربازی، کیویک بوو له ووره ...

خولاسه، به رویشتنی شه هید همه ره ش ئیمه له ده وروبه ری دئ یه که و له و جیگایانه ی ده ست ده دات بو شه ر، خو مان له پاریزنا. کات ژمی نه بوو بوو به هه شتی به یانی گه له جاشیک بو ناو ئاوی حاجی قازی شور بوو نه وه و به که مالی ئیسراحه ت دبییه که یان تالان کردو ئاگریان تییه ردا. دواتر روو له گوندی زه رین ملییان نا به دده م ته قه کردنه وه و سه یاره کان و ده بابه و تانکه کان به دوایانه وه حیمایه ی ده کردن، ده نگمان له گه ل نه کردن تا یه کهم لو ده کای دیکه یان سوتان و هه لمه ته ی (ره وه قه لی) ناو ئاویان دا!! ته سه وریان نه ده کرد که پیشمه رگه له ناو دئ مابیت! ئینجا ئیمه لیان هاتینه ده ست. هه ر له گه ل یه کهم ده ستیژدا بی ئه وه ی ته نها ده خوله ک مقاومه بکه ن، به قیزه و هاوارو برینداری و سه روگو یلاکی خوینا و بییه وه تا ناو چه مه که ی خواری دئ رایان کردو له ویش سه یاره یه کی لانکو زه ری خاکییان به جی هیشت و به سه ر پشته ی ده بابه کانه وه پاشه و پاش گه رانه وه بو ئه و جیگایه ی که روژی پیشوو تر کردبوویان به خه لفی خو یان و مهیدانی توپ و هاوه نه کانیان بوو. ئیتر له ویوه تا نیوه رو توپبارانی خه ستیان ده ست پیکردو دواتر هیرش له دوای هیرش تانیواره. زوریش هه ولیان ده دا سه یاره جیماوه که یان به رنه وه.

www.kurdistanet.org

5-10-2006 23:51 به کاتی ناوهندی ئه وروپا

ئهو لانکرۆزه ره ی به جییان هیشتبوو. که چوینه سه ری ره زن و فیشه کدانیک ی تیا به جی ما بوو له گه ل قه سه له یه کی سه ربازی و ناسنامه ی جاشیتی که سیک به ناوی (ئهمیر)، ئامر سریه ی جاش له فه جی 35 ی لئ نو سرا بو....

نزیکه ی هه فته یه ک ئهو به ره یه روژ تائیواره به شه ره وه دریزه ی کیشا. زوریان هه ولدا تاکه سه نگه ریکی ئیمه یان پینه گیرا دواتر روژی 11 ی نیسان پش نیوه پۆکه ی به هیزی سه ربازی و پالپشتی ده بابه کان و کوپته ر دواهی رشی به هیزی خو یان کردو هه ندئ پشپه وه یان کرد. شه ر به گه رمی هه تا دره نگانیکی عه سری ئهو روژه ی خایاند. دواتر پشمه رگه کان به ووره یه کی به رزه وه به ره نگاریان بوینه وه. وه ها شکانه وه ئیتر بارگه و بنه ی خه لفیاتی شیان پچایه وه به لای گوندی پوقه دا بو تیله کو ی ناحیه داکشان. رژی م وه کو کارکردن هه رله خو ر که وتن تا خو رئاوا شه ریان ده کردو خو رئاواش شوینیکیان ده کرد به مو لگای شه ویان و شه و تابه یانی تو پپاران و (تلقه ته نوره) یان هه لده کردو چوارده وری خو یان رو ناک ده کرده وه. له زور شوین فیشه کو ته قه مه نی شیان لئ به جی ده ما.

له گه ل پشمه رگه یه ک به ناوی یاسینه بچکول که خوشبه ختانه ئیستا له ژیاندا ماوه، بو ئیوه ره که ی به ته ماحی فیشه کو ته قه مه نی چوینه جیگا که یان، کو مه لئ سندوقی گه و ره ی به تال له دار دروستکرا و که سندوقی گولله ها وه ن و گولله ی ئاری بی بوون له و ناوه که وتبوون. له په نای یه ک له و سندوقانه قه لیک هه لنیشتبوو. که ده ستمان دایه بینیم هه ردوو قاچی به په تیک به سترابوو، فیشه کیکیش بالی چه پی پیکا بوو! تاراده یه ک ئه م دیمه نه بو ئیمه جی سه رسورمان نه بوو. چونکه ه یچ ره فتاریکی قیزه ون له په روه رده ی به عس دوور نه بوو. ئیمه قه له که مان هی نایه وه بو دییه که و له و کاته دا تاکوته را خه لک ده گه رایه وه بو گو یزانه وه ی شمه که کانیان له ناودئ بو شیوو دۆله کانی ده ورو به ر، قه له که مان دایه ده ست ها وولا تیه کی گونده که ..

من ئهو دیمه نه م چه ند جاریک له ملا و ئه ولا باس کردوو. روژیکیان ها وولا تیه ک بو ی گیراومه وه وتی دوا ی ئه وه ی له وه یشومه ی ئه نفال نه جاتمان بوو، به ر ئه وشالا وه نه که وتین وپاش چه ند مانگیک هاتینه سه رخۆمان وتوژیک ترسه که مان ره و ییه وه. ژنیکی دراوسیمان وتی مالی فلانکه س که پیاوه که ی جاشه قه لی چاکیان له و ئاویان ده ستکه وت. منیش هه روا بو سو راغ کردنیکی چووم پروانیم دوان له قه له کانی خو مان له حه وشه که یانه !! خوشبه ختانه واسیته م بو دۆزینه وه قه لی خو م لئ سه ندنه وه !!! ئه وه ی شایانی باسه، کابرای جاشه و کابرای قه ل لئ برا و له پابردوودا خه لکی یه ک گوند و کۆنه دراوسیش ئه بن! که چی سه رباری فه زلی دراوسئ یه تی چاوی ته ماحی بری بووه ماله که یان....

لسوید

kalar99@hotmail.com